

« zurück blättern vor »

BURTA II subst. f. (m.), ab 1564; auch *burt*; ‘Deck- und Seitenplanken eines Schiffes, Bootes o.dgl., Seite eines Flugzeuges; Ruderbank’ – ‘bok lub górna krawędź łodzi, okrętu, statku itp., bok samolotu; ława dla wiosłarzy’: 1588 GostGosp 88, SPXVI *Ieden ma bydz co ich [flisów] doglądac ma / aby nigdy burtá ná ziemi nie leżała / áni fie lodu bała.* o 1588 Calep 429b, SPXVI *Fori – Burta a łodzi, poktorey moze chodzicz.* o (1595) 1951 Klon.Flis 61-62 *na rybi kształt [...] skutę urobił [...]. A miasto skrzeli [...]* *Przy burtach obu rozsadzil pojazdy.* o 1638 Otw.Ow. 452, L *Burtami zowia kraie boków u statku wodnego, przy których ci, co wiosłami na nim robią, siedzą, przez wierzchy tych burt wiosłami robiąc.* o (1662) 1938 Borzym. 17 *wszyscy w tak spokojnej dobie na burtach siedzim i gadamy sobie.* o (†1696) 1697 Potocki Argenida 477, DRAP *[[Nawalność]] okręt przywiodszy ná nurty Rozwiąże zbite fugi, y kliione burty.* o 1756 Wysz.Argenida 90, DRAP *Tak iż zboycy wybiegszy, napelnili burty.* o (†1774) 1784 Hor.Sat. 79, L *Lina przy mocnym przywiązana burcie.* o 1776 Papr.W. 1 349, L *Częstokroć muszą zatykać strzelnice w burcie okrętowym do dział porobione.* o 1790 Przyb. Luz. 14, L *Z łodzi na burty okrętu wstępuią.* o (1824–1825) 1936 Niemc. Jan 126, DOR *Rozhukane fale z hukiem tłukty o burty.* o (1913) 1950 Leśm. Przyg. 150, DOR *Jednym susem przesadzil burtę okrętu i zniknal w głębinie morza.* o (1934) 1949 Cent.Czel. 62, DOR *Huraganowy wichler kładzie okręt na lewą burtę.* o (1938) 1952 Meis.Arkt. 109, DOR *Dalszy lot był oczywistym szaleństwem. Plichta z ciężkim sercem položyl ster na burtę. Maszyna pochylila się.* o (1950) 1952 Meis.Sześciu 261, DOR *Zrozumial natychmiast, że Gwóźdz spadł do wody, pierwszy krzyknął: “Człowiek za burtą!”* o 1952 New.Pam. 402, DOR *Statek zwalniał, zachodząc prawą burtą pod światło w Pawłowicach.* – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW (fl.), LSP, DOR. ◇ **Var:** *burt* subst. m., 1638 Otw.Ow. 452, L – TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *burta* subst. f., 1588 GostGosp 88, SPXVI – SPXVI, CN, L (zan.), SWIL, SW, LSP, DOR. ◇ **Etym:** mnd. *bort* subst. m. (f.), ‘Schiffsrand’, MNDH. ◇ **Konk:** *bok* subst. m., bel. seit 1590, DRAPELLA, zuerst geb. CN; *strona* subst. f., bel. seit 1572, SZLES, zuerst geb. CN. ◇ **Hom:** *burta* subst. f., ‘Prophezeiung’, bel. seit 1579, SPXVI, zuerst geb. L. †*burt*. ◇ **Komp:** *sterburta* subst. f., ‘Steuerbord’, bel. seit 1938, DOR, zuerst geb. DOR. ◇ **Der:** *burtnica* subst. f., ‘Schiffsplanke, Ruderbank’, 1564 KochSat A4, SPXVI, zuerst geb. CN; *burtnik* subst. m., ‘Ruderer, Handwerker, der Planken herstellt’, zuerst geb. SWIL; *burtowy* adj., 1951 Sum.Żegl. 23, DOR, zuerst geb. DOR; *burtować* v. imp., ‘die Seiten eines Schiffes mit Bohlen oder Eisenplanken belegen’, zuerst geb. DOR. ♠ Der Terminus bezeichnet im 16.–17. Jh. den Rand des Schiffes, d.h. die ‘Seitenplanken’ (1588 Gost[omski] Gosp, SPXVI (s.o.)), die ‘Deckplanken’ (1588 Calep[inus], SPXVI (s.o.)), aber auch die ‘Ruderbank’ (Beleg von 1662); diese Bank war mit dem Schiffsrand identisch.

« zurück blättern vor »